

Урок 5, 6. Об'єкти файлової системи (файли, папки, ярлики), операції над ними (§ 2.8; 2.7 у книжці 5 класу)

Як ви вже знаєте, після ввімкнення комп'ютера відбувається завантаження операційної системи Windows XP і на екрані монітора з'являється Робочий стіл, на якому можуть відобразитися значки об'єктів операційної системи.

Основними об'єктами операційної системи Windows XP є: вікна; пристрої збереження даних; папки; файли; ярлики.

Кожному із цих об'єктів, крім вікон, відповідає значок (піктограма) з підписом.

Файл – упорядкована сукупність даних певного типу, що розміщується на носії даних і має ім'я.

Папка – об'єкт на носіїв даних, у якому зберігаються інші папки та файли. Використовується у файлової системі для упорядкування даних.

фото

фото

Ярлик - це посилання на інший об'єкт операційної системи, що міститься на одному з носіїв даних. Таким об'єктом може бути файл, папка, пристрій збереження даних. Значок ярлика, як правило, має додаткове зображення стрілки. Однак у певних випадках стрілка на зображенні значка ярлика відсутня.

Ярлик призначено для швидкого доступу до об'єкта. Наприклад, щоб запустити програму Scratch, потрібно виконати послідовність дій *Пуск Усі програми => Scratch => Scratch*, а можна розмістити ярлик цієї програми на Робочому столі та запустити програму однією дією — подвійним клацанням на ярлику програми Scratch.

Якщо двічі клацнути на значку ярлика, то відбудеться дія, яка залежить від типу об'єкта, на який посилається ярлик:

файл програми - програма запуститься на виконання; файл з малюнком, текстом, презентацією, відеофільмом тощо - відкриється зазначений файл у вікні програми, у якій опрацьовуються файли цього типу;

папка - запуститься програма Провідник, у вікні якої буде відображено список імен файлів і папок цієї папки; пристрій збереження даних — запуститься програма Провідник, у вікні якої буде відображено список імен файлів і папок носія даних.

Слід зауважити, що в ОС Windows XP є так звані спеціальні папки: Мої документи, Мій комп'ютер, Мережне оточення, Кошик. Їх значки та властивості відрізняються від стандартних папок. Ці папки призначені:

Мої документи - для зберігання документів, фотографій, малюнків, відеофільмів тощо певного користувача; Мій комп'ютер — для забезпечення доступу до пристроїв збереження даних, папок із файлами різних користувачів; • Мережне оточення — для забезпечення доступу до комп'ютерних мереж; Кошик - для тимчасового зберігання видалених файлів і папок.

На Панелі завдань, справа від кнопки Пуск, розміщено Панель швидкого запуску. Ця панель містить ярлики програм. Запускаються програми вибором відповідного ярлика, на відміну від запуску програми з використанням ярлика, розміщеного в певній папці або на Робочому столі.

Працюємо з комп'ютером

1. Відкрийте контекстне меню об'єкта Мій комп'ютер, використовуючи його значок на Робочому столі або в Головному меню.
2. Перегляньте список команд контекстного меню об'єкта Мій комп'ютер.
3. Виберіть команду Властивості та у вікні «що відкрилося» на вкладці Загальні» визначте назву операційної системи комп'ютера та ім'я користувача комп'ютера.
4. Закрийте вікно Властивості.
5. Двічі клацніть на об'єкті Мій комп'ютер. Визначте, яка програма запустилася.
6. Визначте» скільки і яких пристроїв збереження даних під'єднано до комп'ютера.
7. Закрийте вікно Мій комп'ютер.
8. Відкрийте контекстне меню об'єкта Кошик» використовуючи його значок на Робочому столі.
9. Виберіть команду Відкрити.
10. Як називається вікно, що відкрилося? Чи є об'єкти в Робочій області вікна? Якщо є, то які?
11. Закрийте вікно програми.
12. Розмістіть значок програми Калькулятор на Панелі швидкого запуску, перетягнувши його з меню Стандартні, утримуючи натиснутою клавішу Ctrl.
13. Запустіть програму Калькулятор на виконання, використовуючи ярлик програми на Панелі швидкого запуску.
14. Закрийте вікно програми.

Урок 7. Локальна мережа, використання мережевих папок

Комп'ютерна мережа - це сукупність комп'ютерів та інших пристроїв, що з'єднані між собою для обміну даними та спільного використання пристроїв, програмних засобів і даних.

Рис. 5.1. Приклад з'єднання комп'ютерів у

Метою створення комп'ютерних мереж є не лише передавання даних між комп'ютерами. Комп'ютерні мережі призначені також для:

спільного використання принтерів, пристроїв збереження даних та інших пристроїв, що підключені до мережі;

спільного використання деяких програм, що встановлені лише на одному з комп'ютерів мережі; © організації спільної роботи над проектами тощо.

Кожен комп'ютер у мережі має своє ім'я та адресу, за якими його можна знайти.

Комп'ютерні мережі можуть з'єднувати різну кількість комп'ютерів та охоплювати різні за величиною території.

Мережу, яка з'єднує комп'ютери та інші пристрої, що розміщені на порівняно невеликій відстані один від одного, як правило, у межах однієї або кількох сусідніх будівель, називають локальною. Локальні мережі створюються для потреб фірм, супермаркетів, навчальних закладів тощо. У локальній мережі може бути від двох до кількох сотень комп'ютерів.

Різні локальні мережі можуть з'єднуватися між собою.

Мережі, що з'єднують комп'ютерні мережі та окремі комп'ютери, розміщені в різних частинах світу, називають глобальними. Найвідомішою глобальною мережею є Інтернет, але існують й інші.

Комп'ютери в мережі можуть мати різне призначення. Наприклад, один з комп'ютерів може надавати послуги зі зберігання файлів, з якими працюють користувачі інших комп'ютерів. Інший комп'ютер надає послуги з доступу до ресурсів Інтернету всім іншим комп'ютерам мережі. До деякого комп'ютера приєднано принтер, і друкування всіх документів, що надходять мережею, здійснюється на цьому принтері.

Щоб опрацювати потрібний файл, або отримати доступ до Інтернету, або надрукувати документ, до зазначених комп'ютерів надсилається запит. У відповідь ці комп'ютери надають послуги з доступу до власних або мережних ресурсів. Таким чином відбувається так звана мережна взаємодія, яка полягає в надсиланні запитів від одних комп'ютерів мережі до інших комп'ютерів і пристроїв та отриманні у відповідь послуг з доступу до певних ресурсів.

Ті комп'ютери, які надають послуги з доступу до власних і мережних ресурсів іншим комп'ютерам, називають серверами а ті, що користуються послугами серверів – його клієнтами.

ПЕРЕГЛЯД СПИСКУ ІМЕН МЕРЕЖНИХ КОМП'ЮТЕРІВ

Кожен комп'ютер у мережі має власне ім'я. Наприклад, комп'ютер, з яким працює вчитель, може мати ім'я teacher-201 (англ. *teacher* - вчитель), комп'ютери учнів - 201-01, 201-02 тощо, а ім'ям шкільного сервера може бути school (англ. *school* - школа). Імена комп'ютерам можуть надавати користувачі, що працюють з обліковим записом із правами адміністратора.

Будемо називати комп'ютер, з яким ви працюєте безпосередньо, локальним, а той, для доступу до якого використовуються канали передавання даних, - віддаленим.

Для перегляду списку імен комп'ютерів, підключених до локальної мережі, потрібно:

1. Виконати *Пуск => Мережне оточення* або двічі клацнути на значку Мережне оточення на Робочому столі.
2. Вибрати команду Показати комп'ютери робочої групи в списку Мережні завдання в лівій частині вікна Мережне оточення, що відкрилося.

У результаті в робочій області вікна Провідника з'являться ярлики комп'ютерів, увімкнених і підключених до мережі в даний момент часу.

РОБОТА З ПАПКАМИ ТА ФАЙЛАМИ В МЕРЕЖІ

Для того щоб користувачі віддалених комп'ютерів могли працювати по мережі з файлами та папками деякої папки, до неї потрібно відкрити спільний доступ. Зробити це може лише користувач, що працює з комп'ютером, на носії даних якого розміщено цю папку, з обліковим записом із правами адміністратора. Він же визначає, яким буде цей доступ:

повне — користувачі віддалених комп'ютерів зможуть змінювати вміст папки (перейменувати, видаляти, редагувати файли, копіювати до папки нові файли тощо);

лише для читання - користувачі віддалених комп'ютерів зможуть лише переглядати вміст папки та файлів, копіювати з неї файли, але ніякі зміни в папці виконати неможливо.

Якщо вам потрібно працювати з файлами деякої папки, до якої відкрито спільний доступ на віддаленому комп'ютері, то можна переглянути список імен комп'ютерів мережі та відкрити список спільних папок потрібного комп'ютера, двічі клацнувши на його ярлику.

Для перегляду вмісту доступної папки потрібно двічі клацнути на її ярлику. Перегляд вмісту папок, що розміщені на комп'ютерах локальної мережі, називають навігацією.

Після звертання по мережі до деякої папки її ярлик буде відображатися у вікні Мережне оточення. Ім'я ярлика складається з імені папки та імені комп'ютера. Наприклад, ім'я ярлика Picture на Alpha означає, що це ярлик папки Picture, яка розміщена на носії даних комп'ютера з іменем Alpha.

Слід мати на увазі, що об'єкт, видалений на віддаленому комп'ютері, не потрапляє до Кошика, тому його неможливо відновити.

Конспект уроку

Комп'ютер у мережі, з яким ви працюєте безпосередньо, називають локальним, а той, для доступу до якого використовуються канали передавання даних, - віддаленим.

Для перегляду списку імен комп'ютерів локальної мережі потрібно виконати *Пуск => Мережне оточення => Показати комп'ютери робочої групи*.

Для того щоб користувачі віддалених комп'ютерів могли працювати по мережі з файлами та папками деякої папки, до неї потрібно відкрити спільний доступ. Доступ може бути повним (користувачі віддалених комп'ютерів зможуть змінювати вміст папки) або лише для читання (ніякі зміни по мережі в папці виконати неможливо).

Щоб побачити список папок віддаленого комп'ютера, відкритих для спільного доступу, потрібно двічі клацнути на його ярлику.

Перегляд вмісту об'єктів операційної системи, що розміщені на комп'ютерах локальної мережі, називають навігацією локальною мережею.

Урок 8. Безпечне користування Інтернетом. Авторське право

Інтернет містить багато корисних і цікавих відомостей. Проте користування Інтернетом несе в собі й багато небезпек. Щоб їх уникнути, потрібно знати правила безпечної роботи в Інтернеті. Вони допоможуть тобі вільно й безпечно мандрувати Інтернетом та спілкуватися в мережі.

1. Завжди запитуй батьків або вчителя про те, чого не розумієш в Інтернеті. Вони розкажуть, що безпечно робити, а що ні.
2. Якщо тебе хтось засмутив або образив, обов'язково розкажи про це дорослим.
3. Перш ніж потоваришувати з кимось, запитай у батьків або вчителя, як безпечно спілкуватись у мережі.
4. Не зустрічайся без батьків зі знайомими по спілкуванню в Інтернеті. Люди можуть бути різними в електронному спілкуванні і під час реальної зустрічі.
5. Ніколи не розповідай незнайомим людям де ти живеш, де навчаєшся, не повідомляй свій номер телефону. Про це можуть знати тільки твої друзі та родина!
6. Не надсилай незнайомим людям свої фотографії та знімки своєї Сім'ї і друзів. Вони можуть використати їх так, що це зашкодить тобі або твоїм близьким
7. Якщо хочеш зберегти на власному комп'ютері картинку або мелодію, але тебе просять надіслати SMS, — не поспішай! Попроси батьків перевірити цей номер, щоб упевнитись у його безпечності.
8. Ніколи не наводь у листах приватні дані про себе та свою родину, якщо особисто не знайомий з адресатом
9. Ніколи не погоджуйся на особисту зустріч з особами, знайомими тільки по електронному листуванню — вони можуть виявитися не тими, за кого себе видавали
10. Ніколи не відкривай вкладені файли, отримані у листах від незнайомих осіб, — у них можуть бути шкідливі програми. Подумай, звідки ці люди дізнались твою електронну адресу
11. Стався критично до змісту отриманих електронних листів: не все, що в них наведено, може бути правдою
12. Не повідомляй пароль від поштової скриньки стороннім особам, щоб особиста переписка не потрапила в чужі руки і щоб ніхто не міг відправити листа від твого імені.

АВТОРСЬКЕ ПРАВО ТА ІНТЕРНЕТ

Усі ресурси Інтернету: тексти, зображення, музичні твори, відео тощо - мають своїх власників. І права на ці матеріали належать саме власникам. Лише вони мають право розповсюджувати ці матеріали, підписувати своїм іменем, отримувати за них винагороду тощо. Ці права називають авторськими, і їх охороняє закон про захист авторських прав. Існує навіть міжнародний знак охорони авторського права © - копірайт (англ. *copyright* - право на створення копій).

Плагіат(викрадення) – привласнення авторства на чужий твір науки, літератури, мистецтва або на чуже відкриття, винахід, а також використання в своїх працях чужого твору без посилання на автора.

Ви знаєте, що брати чужі речі без дозволу не можна. Так само не можна розповсюджувати без дозволу та видавати за власні чужі тексти, зображення та інші дані, які розміщені в Інтернеті. Це порушує чийсь авторські права. Якщо людина видає чужі матеріали

за свої, ставить своє прізвище під чужим текстом або фотографією, то таке порушення називають плагіатом. Якщо ви отримали з Інтернету та підписали своїм прізвищем реферат або презентацію - це також вважається плагіатом.

Використовуючи чужі матеріали з Інтернету - копіюючи їх на носії даних, вставляючи в презентації чи текстові документи, потрібно дотримуватися певних правил, щоб не порушити закон про захист авторських прав:

1. Запитувати дозвіл на використання матеріалів у їх автора. Це можна зробити, надіславши листа автору, якщо його ім'я або контактні дані вказані на сайті.
2. Використовуючи цитати з якогось тексту або зображення, отримані з Інтернету, обов'язково вказувати адресу сайта, звідки вони були скопійовані.
3. Не розповсюджувати чужі твори без дозволу автора.

Цитата (доводити правоту) - короткий уривок з літературного, наукового чи іншого твору, який використовується іншою особою в своєму творі, щоб зробити зрозумілішими свої твердження.

Конспект уроку

Правила безпечного користування Інтернетом

1. Запитуй у дорослих.
2. Розповідай дорослим.
3. Радься з дорослими.
4. Будь обережним з незнайомцями!
5. Не розповідай про себе.
6. Не надсилай свої фотографії.
7. Не поспішай надсилати sms.
8. Не повідомляй персональні дані.
9. Не зустрічайся з тим, з ким познайомився по електронному спілкуванню.
10. Не відкривай невідомі файли.
11. Не довіряй всьому написаному в листах.
12. Не відповідай на листи незнайомців.
13. Не повідомляй пароль.

Усі ресурси Інтернету – тексти, зображення, музичні твори, відео тощо мають своїх власників, і їх права охороняються законом про захист авторських прав. © (копірайт) міжнародний знак охорони авторського права. Використання чужих матеріалів без посилання на першоджерело називається плагіатом або викраденням інтелектуальної власності та переслідується законом.

Урок 9. Пошук відомостей у мережі Інтернет. Завантаження даних з Інтернету

Кількість відомостей в Інтернеті дуже велика і постійно збільшується. Знати адреси всіх сайтів, матеріали яких можуть бути корисними для вас, неможливо. Для пошуку потрібних відомостей можна скористатися пошуковими системами.

Пошукові системи — це програми, які призначені для пошуку в Інтернеті веб-сторінок з потрібними відомостями. Існує багато пошукових систем. За даними сайта Іліа (*top.i.ua /report*), серед українських користувачів найпопулярнішими є пошукові системи Google (*google.com.ua*) та Яндекс (*yandex.ua*).

Розглянемо, як виконувати пошук веб-сторінок з використанням пошукової системи Google.

Пошук в Інтернеті схожий на пошук у довідковій системі текстового процесора. Спільним у них є принцип пошуку за ключовими словами. Тому перш за все, для пошуку потрібно підібрати ключові слова, що визначають основний зміст матеріалів, які ви шукаєте. Наприклад, до уроку української мови вам потрібно підібрати декілька українських фразеологізмів та їх тлумачення. У такому разі ключовими словами може бути словосполучення *українські фразеологізми*.

У вікні браузера потрібно відкрити головну сторінку пошукової системи Google з адресою google.com.ua. На цій сторінці є поле для введення ключових слів пошуку.

Пошук може розпочатися вже під час уведення в поле пошуку ключових слів. Якщо це не відбулося, то потрібно вибрати кнопку Пошук Google або натиснути клавішу Enter. У результаті у вікні браузера відобразиться список гіперпосилань для переходу на веб сторінки, у тексті яких присутні ключові слова.

Під кожним гіперпосиланням розміщено адресу веб-сторінки, на яку відбуватиметься перехід, та коротка цитата - кілька слів, вибраних зі знайденої сторінки. Прочитавши цитату, можна здогадатися, чи знайдете ви на цій сторінці потрібний матеріал. Наприклад, якщо текстом гіперпосилання є *Українські фразеологізми на літеру «В»*, а цитата зі сторінки містить текст *Онлайн тлумачення та переклад українських фразеологізмів*, то, вибравши це гіперпосилання, ви напевне знайдете на цій веб-сторінці потрібний вам матеріал.

У ході пошуку може бути отримано дуже багато гіперпосилань. У вікні браузера відображаються, як правило, посилання на десять веб-сторінок. Для перегляду наступних результатів пошуку потрібно вибрати номер іншої сторінки в нижній частині веб-сторінки.

Під час вибору деякого гіперпосилання відповідна веб-сторінка відкривається на тій самій вкладці у вікні браузера. Якщо ж ви хочете переглянути кілька веб-сторінок у різних вкладках, то можна в контекстному меню гіперпосилання вибрати команду Відкрити посилання в новій вкладці.

Якщо ви знайшли на одній з веб-сторінок потрібні вам відомості, то пошук можна вважати завершеним. Якщо потрібний матеріал не знайдено, то можна змінити ключові слова та виконати повторний пошук.

Пошук можна виконувати з використанням різних пошукових систем. Алгоритм організації пошуку буде однаковим:

1. Сформулювати ключові слова або словосполучення, за якими виконуватиметься пошук.
2. Відкрити у вікні браузера веб-сторінку пошукової системи.
3. Увести ключові слова або словосполучення в поле пошуку на сторінці пошукової системи.
4. Вибрати кнопку Пошук або натиснути клавішу Enter.
5. Переглянути описи гіперпосилань з отриманого списку.
6. Якщо знайдено гіперпосилання, що відповідає темі, то використати його для відкриття відповідної веб-сторінки.
7. Якщо потрібних відомостей не знайдено, то слід уточнити ключові слова та виконати повторний пошук у цій або іншій пошуковій системі.

Потрібно мати на увазі, що під час виконання пошуку в різних пошукових системах результати найімовірніше будуть різними.

Конспект уроку

Пошукові системи - це програми, що призначені для пошуку відомостей в Інтернеті. Пошукові системи постійно переглядають усі сторінки, що є в мережі, й у будь-який момент

готові дати нам відповідь на запитання, де знайти потрібні відомості. Відомості зручно шукати за ключовим словом або фразою.

Алгоритм пошуку в мережі Інтернет

Крок 1. Добери ключові слова або фрази.

Крок 2. Організуй пошук потрібних матеріалів.

Крок 3. Проаналізуй результати пошуку.

Крок 4. Збережи результати пошуку.

Однією з популярних є пошукова система Google з адресою google.com.ua.

Працюємо з комп'ютером

Знайдіть з використанням пошукової системи Google матеріали до уроку історії для пояснення на прикладі кургану Чортмлик поняття *скіфський курган*. Для цього:

1. Відкрийте у вікні браузера головну сторінку пошукової системи Google з адресою google.com.ua.
2. Уведіть у поле пошуку ключові слова *скіфський курган Чортмлик*, натисніть клавішу Enter.
3. Перегляньте цитати з веб-сторінок. Виберіть одне з гіперпосилань, наприклад з текстом *Курган Чортмлик - Прадідівська слава*.
4. Перегляньте зміст веб-сторінки, що відкрилася. Переконайтеся, що на веб-сторінці містяться текст і зображення з визначеної теми.

Урок 10. Критичне оцінювання відомостей, отриманих з Інтернету

До відомостей, які ви отримали в результаті пошуку в Інтернеті, потрібно ставитися критично. Розмістити матеріали у Всесвітньому павутинні може будь-який користувач Інтернету. З'являється дедалі більше сайтів, на яких люди висловлюють власні думки, жарти або фантазії. Ці відомості, як правило, ніким не перевіряються, а тому вони можуть бути недостовірними. Крім того, частина сайтів в Інтернеті була створена давно та із часом не оновлювалася. Деякі відомості можуть виявитися застарілими або неактуальними.

Щоб переконатися в тому, чи можна довіряти даним з веб-сайта, варто звертати увагу на таке: Чи вказано, для кого призначено веб-сайт та яка мета його створення.

Чи наведено на веб-сторінці відомості про автора? Чи є його контактні дані, за якими можна поставити запитання? Чи можна перевірити дані, що містяться на сторінці, з даними з інших джерел? Чи є посилання на інші джерела на веб-сторінці? Чи регулярно оновлюються дані на веб-сайті? Чи не застаріла дата розміщення матеріалів? Чи узгоджуються отримані дані з тим, що ви вчили в школі або дізналися з інших джерел?

До відомостей, які ви отримали в результаті пошуку в Інтернеті, слід ставитися критично, аналізувати їх достовірність та актуальність.

Під час використання ресурсів Інтернету потрібно пам'ятати про безпеку та дбати про захист особистих даних, захист від шкідливих програм і від загрозового вмісту.

ПРАВИЛА БЕЗПЕЧНОГО КОРИСТУВАННЯ ІНТЕРНЕТОМ ПІД ЧАС ПОШУКУ ВІДОМОСТЕЙ

В Інтернеті, як у великому місті, є багато привабливого, але є й певні небезпеки. Для того щоб захистити себе від цих небезпек, потрібно дотримуватися кількох правил. Ці правила дуже схожі на правила безпеки у реальному світі:

Захист особистих даних. Ви знаєте, що не можна повідомляти свою адресу та інші відомості про себе і свою родину незнайомим людям. Це стосується й Інтернету. Почастішали випадки використання ресурсів Інтернету з метою шахрайства: отримання особистих даних (адреси, місця роботи батьків), паролів доступу до фінансових документів тощо. Якщо на якійсь веб-сторінці вам пропонують увести ваші особисті дані, то не погоджуйтеся на це, повідомляйте про такі випадки ваших батьків або вчителів. Захист від шкідливих програм. Деякі веб-сторінки можуть містити шкідливі програми. Такі програми можуть запускатися на виконання, коли ви вибираєте деяке гіперпосилання на веб-сторінці або в окремому вікні, що відкривається поверх веб-сторінки, - у так званому спливаючому вікні. Для захисту від шкідливих програм створені спеціальні програми, які повинні бути встановлені на комп'ютері та захищати його. Захист від загрозового вмісту. Якщо на деякій веб-сторінці ви побачите текст образливого змісту або такий, що закликає вас до неправильних вчинків, агресії, викликає у вас неприємні відчуття, то потрібно повідомити про це дорослих. Для детальнішого ознайомлення з правилами безпечної роботи в Інтернеті скористайтеся порадами психолога на сайті Безпечний Інтернет з адресою bezpeka.kyivstar.ua/rule8/for-children/advice.

Працюємо за комп'ютером

Аналіз матеріалів на знайдених сайтах

1. Проаналізуйте матеріали веб-сторінки за запитаннями, наведеними в підпункті *Аналіз матеріалів, знайдених в Інтернеті*, запишіть відповіді та зробіть висновки, чи можна використовувати отримані дані для підготовки повідомлення до уроку.
2. Проаналізуйте матеріали веб-сторінки за такими запитаннями:
 1. Чи вимагають розробники сайта введення ваших особистих даних?
 2. Чи відкриваються поверх веб-сторінки спливаючі вікна з небажаними гіперпосиланнями?
 3. Чи розміщені на веб-сторінці гіперпосилання з рекламними текстами? Чи є вони, на ваш погляд, небезпечними?
 4. Чи є на веб-сторінці текст загрозового змісту, про який потрібно попередити дорослих?Запишіть відповіді на запитання та зробіть висновок, чи можна вважати знайдений сайт безпечним.
3. Закрийте вікно браузера.

Конспект уроку

До відомостей, які ви отримали в результаті пошуку в Інтернеті, слід ставитися критично, аналізувати їх достовірність та актуальність.

Під час використання ресурсів Інтернету потрібно пам'ятати про небезпеки та дбати про захист особистих даних, захист від шкідливих програм і від загрозового вмісту.